

*Şahzadə
Bəhzəm*

USTADNAMƏ

Arıfsən, məclisdə yaxşı söz söylə,
Görənlər desinlər kamalı yaxşı.
Gözəl əyləş, gözəl danış, gözəl gül,
Gözlər gözəl, hüsnü camalı yaxşı.

Nanəcib kimsənin düy bağına daş,
Müxənnət adamlar sən olma qardaş.
Namərd dağ olsa da, əymə ona baş,
Dolan el içində, havalı yaxşı.

Yıxılanın əlindən tut, söylə dur,
Mərdlər ilə gen süfrə aç, dövrən qur.
Bir kimsədən sual eşit, cavab ver,
Baxan desin, sorğu-sualı yaxşı.

Hər layiqsiz sözü gətirmə dilə,
Bülbül kimi həvəs eylə sən gülə.
Aşıqsan, sazını götür çıx elə,
Dolan hər oymağı, mahalı yaxşı.

Aşiq Mənsur deməz şirin candan bez,
Seyrəqib kimsədən yön alıb öt tez.
El içində gözəl dolan, gümrah göz,
Görən desin, əcəb cəlalı yaxşı.

Ustadlar ustadnaməni bir deməzlər, iki deyörlər. Biz də deyək iki olsun, dostların başı dik olsun.

Könül, nə uymusan qoca dünyaya?
Hər yetən kəsdəni əndir, ay könül!
Geyinib arada gümrah gəzirsən.
Yanıdan keçəni dindir, ay könül!

Yaxşını dünyada hər kişi tanır,
Onu el içində bir tər lan sanır.
Gördün ki, bir adam od alıb yanır,
Su tökü b sən onu söndür, ay könül!

Sevin bar gətirən bağlar görəndə,
Başı qarlı uca dağlar görəndə,
Bir fəqir kimsəni ağlar görəndə,
Dinlə onu, gör nə ündür, ay könül!

Yaxşılıq eylə, sən çalış dünyada,
Etdiyin yaxşılıq itməz məbada.
Gördün ki, bir kimsə qalıb piyada,
Cabır, səməndinə mindir, ay könül!

Bir xoş gün görmədi biçərə Bayram,
Söylədi dilində nə şirin kəlam.
Axır ki, ömrünü eylədi tamam.
Ayrılıqdı, yaman gündü, ay könül!

Ustadlar ustadnaməni iki deməzlər, üç deyərlər. Biz də deyək üç olsun, düşmanların ömrü puç olsun.

Göz tikmə kimsə malına,
Öz kəs bkarına sığın.
Qal fəqəralar halına,
Düz etibarına sığın.

Bir kimsəyə pislik etmə,
Yalan sözə hərgiz bitmə.
Əyri yolu tutub getmə,
Doğru güzərinə sığın.

Şadlıq yağsın üz-gözündən,
Xalqı incitmə özündən.
Dönmə verdiyin sözündən,
Behi bazarına sığın.

Namərddə şan, şöhrət olmaz,
Müxənnətdə mürvət olmaz.
Nanəcibdə dövlət olmaz,
Öz dövlət, varına sığın.

Nəsir oğlu, etmə güman,
Mərdin dediyinə inan.
Dosta doğru çıx hər zaman,
Əhdi-İlqarına sığın.

Keçmiş zamanlarda Cəlal adlı bir padşah var idi. Deryalar mürək-kəb, meşələr qələm olsa idi, Cəlal padşahın var-dövlətini hesablamaq olmazdı. Ancaq Cəlal padşah çox rəhmsiz, zülmkar bir padşah idi. Yıxılanın əlindən tutmazdı, fağır-füqəranın halına qalmazdı. Cəlal padşahın günü keçmiş, qocalmışdı. Hələ övladı yox idi.

Günlərin bir günü Cəlal padşahın qapısına bir qoca dərviş gəldi. Padşaha bir alma verib dedi:

– Bu almanı yarı bölərsən arvadın ilə yeyərsən: Bir oğlun olacaq. Adını Bəhrəm qoyarsan, Bəhrəm böyüyər, başı çox bəlalər çəkər, ancaq axırda muradına, mətləbinə çatır. Taxtına, tacına sahib olar.

Qoca dərviş almanı verib getdi. Cəlal padşah dərviş verdiyi almanı yarı bölüb arvadı ilə yedi. Bundan 9 ay, 9 gün, 9 saat keçdi. Cəlal padşahın arvadından bir oğul dünyaya gəldi. El adəti ilə üç gün sonra uşağa ad qoyası oldular.

Dünyagörmüş qarılar gəldilər. Qarılar bir neçə cür olurlar. Qarı var ipək qarı, qarı var napak qarı, qarı var ilan vursun, qarı var iman vursun, qarı var itələ getsin, harda durur dursun.

Napak qarı dedi:

– Məndən olsa oğlanın adını Örkənqulu qoyarsınız. Örkən enli, bərk olur. Oğlanın da ömrü çox olar.

İlanvuran qarı dedi:

– Məndən eşitsəniz oğlanın adını Sicimqulu qoyarsınız. Sicim uzundu, oğlanın ömrü də uzun olar.

İpək qarı dedi:

– Səsinizi kəsin, yediniz, içdiniz, durun gedək. Oğlan yiyəsi özü adını qoyar.

İpək qarının bu sözündən sonra qarılar çıxıb getdilər. Cəlal padşah oğlunun adını Bəhrəm qoydu. Bəhrəmi dayəyə verdilər. Dayədə böyüdü, sonra lələyə verdilər. Bəhrəm boy atdı, on səkkiz yaşına çatdı. Bəhrəmi

pəhləvanlıq öyrətmək üçün pəhləvanlara tapşırıdılar. Bəhrəm hələ uşaq-
lığından çox güclü idi. Pəhləvanlardan məşq aldı. Dada da gücləndi.

Günlərin bir günü Cəlal padşah oğlunu yanına çağırırdı. Keyfini,
halını soruşdu. Pəhlivanlıq məşqini necə öyrəndiyini ondan xəbər aldı.
Bəhrəm pəhləvanlardan yaxşı məşq aldığını atasına söylədi. Cəlal pad-
şah Bəhrəmə xələt verdi.

Cəlal padşahın bir-birinin içində qırx otağı var idi. Şahzadə Bəhrəm
hələ o otaqları görməmişdi, Cəlal padşah oğlunu yanına çağırdı. Otaq-
ların açarını ona verib dedi:

– Oğlum, get otaqların otuz doqquzunu aç, bax, ancaq qırxıncı
otağa girmə.

Bəhrəm atasından otaqların açarlarını aldı, getdi. Qapıları açıb içəri
girdi. Otaqları bir-bir gəzdirdi. Bəhrəm gördü otaqların biri qızıl ilə doludu,
biri gümüş ilə, birində qılınc, birində qalxan, birində nizə, birində ox var.
Şahzadə Bəhrəm beləliklə, otaqların otuz doqquzunu gəzdirdi. Gəldi qırxıncı
otağa yetişdi, gördü qırxıncı otağın qapısı polad zəncirlə bağlıdır. Bəhrəm
nə qədər çalışdısa, qırxıncı qapının ağzı açılmadı. Axırda acıqlandı, dartdı,
bağlı zənciri qırdı. Otağın qapısını açdı, içəri girdi. Gördü qırxıncı otaq
boşdu; ancaq divardan naxışlı bir xalça asılmışdır. Bəhrəmin xalçadan
xoşu gəldi. Əlini atıb xalçanı divardan qaldıranda gördü divarda bir taxça
var. Taxçada bir qızıl mücrü var. Bəhrəm mücrünü açdı. Nə gördü? San-
dığı içində “günə çıxma, mən çıxacağam, aya doğma, mən doğacağam”
deyən yeddi gözəl qız şəkli var. Şahzadə Bəhrəm görməzə, bilməzə yeddi
qıza aşıq oldu. Oradan məlul-müşkül atasının yanına qayıtdı.

Cəlal padşah oğlundan otaqları necə gəzdiyini, nələr gördüyünü
xəbər aldı. Atasının cavabında aldı şahzadə Bəhrəm görək nə dedi:

Başına döndüyüm mehriban ata,
Gəzdim otaqları yeddi qız gördüm.
Yeddisi də bir-birindən gözəldi,
Gəzdim otaqları yeddi qız gördüm.

Birinin qaşları qüdrətdən qara,
Biri ürəyimə vurubdu yara.
Dərmansız dərdimə tapılmaz çara,
Gəzdim otaqları yeddi qız gördüm.

Tutuldum sevdaya, canımdan doydum,
Xəncər alıb bağırim başını oydu.
Qırxıncı otağa mən qədəm qoydum,
Gəzdim otaqları yeddi qız gördüm.

Nə yaman olarmış eşqə calanmaq,
Canandan ötəri oda qalanmaq.
Dost yolunda yüz çapılmaq, talanmaq,
Gəzdim otaqları yeddi qız gördüm.

Bəhrəm deyər, budu eşqin əzəli,
Nəqqaş nəqş eyləyib yeddi gözəli.
Yeddisi də bir-birindən qəmzəli,
Gəzdim otaqları yeddi qız gördüm.

Söz tamam oldu. Cəlal padşah Bəhrəmin oxuduğundan əhvalatı bildi. Oğlunun eşqə düşdüyünü yəqin eylədi. Üzünü şahzadə Bəhrəmə tutub dedi:

– Oğul, sənə demədimmi ki, qırxıncı otağa girmə: başın bəlaya düşər? Sən sözümlü eşitmədin. Gördünmü, başına nə gəldi?

Bəhrəm dedi:

– Ata, mən qızların dalınca gedəcəyəm.

Cəlal padşah oğluna öyüd-nəsihət verib dedi:

– Oğul, hansı padşahın qızını istəyirsənsə, sən üçün alım. Ancaq gəl bu sevdadan əl çək, bu uzaq səfərə getmə.

Cəlal padşah çox dedi, Bəhrəm az eşitdi. Atasının sözlərinə qulaq asmadı. Şəkildə görüb aşiq olduğu yeddi qızın dalınca gedəsi oldu.

Aldı görək şahzadə Bəhrəm səfərə getmək üçün atasından necə izin istədi, atası ona nə cavab verdi.

Aldı şahzadə Bəhrəm:

Könül şövqə gəlib yeddi qız sevdim,
İzin versən, bu səfərə gedərəm.
Gəlməz gecə-gündüz səbrü qərarım,
İzin versən, bu səfərə gedərəm.

Aldı Cəlal padşah:

Oğul, gəl sən getmə belə səfərə,
Bu səfərdə başın bəlalar çəkər.
Düşərsən qürbətə, uzaq ellərə,
Bu səfərdə başın bəlalar çəkər.

Aldı şahzadə Bəhrəm:

İgid olan heç qorxarmı bələdan,
Hasarlı bürclərdən, uca qaladan?
Bu səfərdə köməyimdi yaradan,
İzin versən, bu səfərə gedərəm.

Aldı Cəlal padşah:

Oğul, sən sevdiyin gözəllər harda?
Alışar ürəyin atəşdə, narda.
Kimsiz, kimsənəsiz qalarsan darda,
Bu səfərdə başın bəlalar çəkər.

Aldı şahzadə Bəhrəm:

Hara gəlsə baş götürüb gedərəm,
Yağların qara bağrın didərəm.
Qılınc çəkib mən də dava edərəm,
İzin versən, bu səfərə gedərəm.

Aldı Cəlal padşah:

Sən gedərsən, mən burada qalaram,
Qəm, hicranı şirin cana salaram.
Sən ölsən, qisasın kimdən alaram,
Bu səfərdə başın bəlalar çəkər.

Aldı şahzadə Bəhrəm:

İgid olan ölməz cəngdə, davada,
Qılınc çəkib hünər eylər qovğada.

Nizəsi sağ-sola oynar havada,
İzin versən, bu səfərə gedərəm.

Aldı Cəlal padşah:

Oğul olan heç gəlməzmi mürvətə,
Namərd olan uyar şana, şöhrətə.
Qurban olum qolundakı qüvvətə,
Bu səfərdə başın bəlalar çəkər.

Aldı şahzadə Bəhrəm:

Mən Bəhrəməm, mətləbimə çataram,
Gecələri gündüzlərə qataram.
Ox alaram, səngərlərə yataram,
İzin versən, bu səfərə gedərəm.

Aldı Cəlal padşah:

Cəlal padşaham, çəkmişəm əmək,
Bala, can yarısı daha nə demək?
Oğul get, izindi, haqq sənə kömək,
Bu səfərdə başın bəlalar çəkər.

Söz tamam oldu. Cəlal padşah ha eylədi ki, şahzadə Bəhrəm belə uzaq səfərə getməsin, ancaq mümkün eyləyə bilmədi. Gördü çarə yoxdu, Bəhrəm gedəcək. Ələcsiz qalıb axırda ona izin verdi. Dedi:

– Oğul get anandan izin al.

Bəhrəm oradan anası Gülnisənin yanına gəldi. Aldı görək anasına nə dedi, anası ona necə cavab verdi.

Aldı Bəhrəm:

Gəldim iltimasa mehriban ana,
Yeddi qız oğlunu sevdaya saldı.
Düşərəm çöllərə mən yana-yana,
Yeddi qız oğlunu sevdaya saldı.

Aldı Gülnisə:

Nədi iltimasın, gülüzlü oğul?
Qoymaram gözümdən iraq olasan.
Sənsiz mən dözmərəm dərdə, fərağa,
Qoymaram gözümdən iraq olasan.

Aldı Bəhrəm:

Olmaz onlar kimi işvəli, nazlı,
Sona tək sığallı, durna avazlı.
Xoşsifət, qılıxlı, söhbətli, sazlı,
Yeddi qız oğlunu sevdaya saldı.

Aldı Gülnisə:

Eşitmədin sevgilinin dilini,
İyləmədin reyhanını, gülünü.
Yoxmu bizim elin qızı, gəlini,
Qoymaram gözümdən iraq olasan.

Aldı Bəhrəm:

Ağlımı başımdan aldı, o qızlar,
Dodaqları şirin baldı, o qızlar.
Məni yanar oda saldı, o qızlar,
Yeddi qız oğlunu sevdaya saldı.

Aldı Gülnisə:

Yenə günüm oldu ağlı, qaralı,
Həsrətindən rəngim solub saralı.
Oğul, sən sevdiyin qızlar haralı?
Qoymaram gözümdən iraq olasan.

Aldı Bəhrəm:

Qoy günün olmasın ağlı, qaralı,
Nədəndi gül rəngin solub saralı?
Hər birisi bir diyarın maralı,
Yeddi qız oğlunu sevdaya saldı.

Aldı Gülnisə:

Oğul, bu səfərdə dərd var, ölüm var,
Səfərdə çox cövri-cəfa, zülüm var.
Heç demirsən anam, ulus elim var,
Qoymaram gözümdən iraq olasan.

Aldı Bəhrəm:

Bəhrəməm, yanımcə qoşun götürürəm,
Müşkül olan mətləbimi bitirürəm.
Ya ölürəm, ya butamı gətirürəm,
Yeddi qız oğlunu sevdəyə saldı.

Aldı Gülnisə:

Gülnisəyəm, sözüm qoy aşkar olsun,
Görüm düşmanların tamam xar olsun.
Get oğlum, yaradan sənə yar olsun,
Qoymaram gözümdən iraq olasan.

Şahzadə Bəhrəm anasından da izin alıb, yenə atasının yanına qayıtdı. Cəlal padşah Bəhrəmə qızıl, gümüş, qoşun verdi, öz vəzirini də Bəhrəmə qatdı. Şahzadə Bəhrəm vəzir də yanında atlanıb qoşun ilə yola düşdü. Gecə, gündüz at sürdülər. O qədər getdilər ki, axırda Cəlal padşahın torpağından çıxdılar. Bu vaxt vəzir atının başını çəkib əylədi, onu görüb qoşun da dayandı.

Şahzadə Bəhrəm dedi:

– Vəzir, niyə dayandın?

Vəzir dedi:

– Şahzadə sağ olsun, buradan oyana özgə padşahın torpağıdır. Torpaq basmaq olmaz. Bizlə onun üstündə dava edərlər.

Bəhrəm dedi:

– Mən davadan qorxan olsaydım, yeddi qız dalmca çöllərə düşməzdim. Torpaq kimin olmasını qılınc bilər.

Vəzir şahzadə Bəhrəmin cavabında dedi:

– Mən buradan belə gedə bilmərəm. Geri qayıdacağam. Qoşun əhli də qayıtmalıdır.

Şahzadə Bəhrəm üzünü qoşun əhlinə tutub dedi:

– Mən yeddi qızı gedib axtarıb, tapıb gətirməsəm geri qayıtmaram. Bu səfər çox ağır səfərdir. Bu səfərdə ölüm, cəfa, ayrılıq var. Hər kim bunlara dözə bilər mənimlə gəlsin, hər kəs dözə bilməz vəzir ilə getsin!

Qoşun əhli ikiye bölündü. Özünə gümanı gələn igidlər şahzadə Bəhrəm ilə, özünə gümanı gəlməyən qorxaqlar isə vəzir ilə geri qayıtdılar.

Vəzir başındakı qoşun ilə şəhərə qayıtdı. Cəlal padşahın yanına getdi. Əhvalatı ona nağıl elədi. Cəlal padşahın oğlunun getməsindən məlul oldu.

Şahzadə Bəhrəm başındakı atlılarla yoluna davam elədi. Gecə-gündüz dağlardan, qayalardan, sıldırımlardan keçib yol getdilər. Yollarda Bəhrəm ilə gedən atlılar qırıldılar, axırda şahzadə Bəhrəmin yanında ancaq üç qardaş pəhləvan qaldı. Bu üç qardaş Cəlal padşahın məşhur pəhləvanı Firuz pəhləvanın oğulları idi. Ataları kimi bunlar da məşhur pəhləvan idilər. Üç qardaş pəhləvan şahzadə Bəhrəmlə çox mehriban idilər. Üç qardaşın hər birinin bir igidliyi, bir hünəri var idi. Böyük qardaş qılınc vurmaqda, ortancıl qardaş ox atmaqda, kiçik qardaş isə nizə oynatmaqda məşhur idi. Çox vaxt bu qardaşları el içində öz adları ilə çağırırdılar qılınc vuran, ox atan, nizə oynadan adı ilə çağırırdılar.

Şahzadə Bəhrəm başında üç qardaş pəhləvan atını sürüb yol gəldi. Gəlib bir dağa yetişdilər. Gördülər dağın başında bir qalaça var. Bərk acmışdılar. Dedilər gedək bəlkə bu qalaçada yemək tapıb yedik. Atlarını sürüb dağın başına çıxdılar. Qalaçanın yanına gəldilər. Atları düşdülər, atları hörüklədilər. Qalaçaya girmək istədilər. Gördülər qalaçanın ağzına bir yekə daş qoyulubdu. Şahzadə Bəhrəm əlini atıb daşı qalaçanın ağzından götürdü, o yana atdı. Qalaçaya girdilər. Qalaçada daş-dankəsmə, bir-birinin içində üç otaq var idi. Bəhrəm üç qardaş pəhləvanla birinci otağa girdi. Gördü birinci otaqda heç kim yoxdu. Ancaq yemək, içmək var. Bəhrəm üç qardaşla oturub yemək yedi. Sonra durub ikinci otağa keçdilər. Gördülər bu otaq ağzına kimi qılınc, qalxanla, oxla, əmudla dolubdu. Oradan ötürüb üçüncü otağa keçdilər. Gördülər bu otaqda bir gözəl qızı saçından asıblar. Onu açıb yerə qoydular. Qız özündən getmişdi. Bir az keçdikdən sonra qız ayıldı. Yanında dörd igid oğlan gördü. Oğlanların içində boyu bürcə kimi çəkilməmiş, xətti-xalı bənövşədən təzə şahzadə Bəhrəm qızın xoşuna gəldi. Şahzadə Bəhrəm günəş camallı, ay üzvlü qıza tamaşa eyləyirdi. Bəhrəm diqqətlə baxanda nə gördü? Bu qız şəkildə gördüyü yeddi qızın biridi. Sevindi, könlü coşdu, aldı görək nə dedi:

Başına döndüyüm gül üzlü gözəl,
Mən sənin hüsnünə mayıl olmuşam.
Ala gözlərini görəndən bəri,
Ağlımı itirib zayıf olmuşam.

Aldı qız:

Başına döndüyüm gül üzlü oğlan,
De görüm, sən məni harda görmüsən?
Bir zalım elində mənəm giriftar,
Asılmışam göydən, darda görmüsən.

Aldı Bəhrəm:

Kamil bəna olub könüllər hördüm,
Müxənnət kəsləri yollarda yordum.
Yeddi qız içində şəklini gördüm,
Düşmüşəm çöllərə, sayıl olmuşam.

Aldı qız:

Ayrıldım atadan, anadan oldum,
Əlləri al-əlvan xıradan oldum.
Göllərdə çimişən sonadan oldum.
Gül üzlü tərlandı sarda görmüsən.

Aldı Bəhrəm:

Bəhrəməm, şad etdi sözlərin məni,
Yandırır sinəmdə gözlərin məni.
Eylədi divanə gözlərin məni,
Qara qaşlarına mayıl olmuşam.

Aldı qız:

Pərinaz söyləyər halımdı müşkül,
Bağçadan ayrılsa qan ağlar bülbül.
Şaxta vursa solmaz məgər qızıl gül?
Qönçəni uğursuz xarda görmüsən.

Pərinaz söz ilə dediyi kimi, dil ilə də dedi:

– Ay gül oğlan, eşit və inan. Mən pərilər padşahının qızı Pərinazam. Bir dev mənə aşıq olmuşdu. Atamdan istədi, atam məni ona vermədi. Bunun üstündən xeyli vaxt keçdi. Günlərin bir günü mən qırx incə qızla bağa gəzməyə çıxmışdım. Birdən göy guruldadı, şimşək oynadı, ildırım çaxdı. Qızlar qorxub hərəsi bir yana qaçdı. Mən tək qaldım. Birdən bir əl uzanıb məni götürdü. Mən özümdə olmamışam. Bir də gözümü açdım, özümü burada gördüm. Başımın üstündə bir dev durmuşdu. Mənə ürək verib dedi:

– Ey Pərinaz! Qorxma, mən sənə aşıqəm. Gətirmişəm özümə arvad eyləyəm.

Mən devin sözüənə razı olmadım. Devin acığı tutdu, məni saçımdan göydən asdı. İndi neçə müddətdir ki, o bir yana gedəndə məni saçımdan göydən asır, qayıdıb gələndə düşür.

Şahzadə Bəhrəm dedi:

– O, nə vaxt gələcək?

Pərinaz dedi:

– İndilərdə gələr.

Şahzadə Bəhrəm üç qardaş pəhlivan ilə bir tərəfdə durub gözlədilər. Birdən göy guruldadı, şimşək oynadı, ildırım çaxdı, dev gəldi. Şahzadə Bəhrəm onun yolunu kəsdi. Dev Bəhrəmi görüb dedi:

– Ey bəni-adəm! Sən burada nə gəzirsən?

Bəhrəm dedi:

– Gəlmişəm səni öldürəm.

Dev əmudunu götürüb Bəhrəmi vurmaq istədi. Bəhrəm aman vermədi. Qılıncını çəkib devə hücum eylədi. O devə elə bir qılınc vurdu ki, devin başı yeddi qədəm kənara düşdü. Pərinaz ilə üç qardaş pəhlivan Bəhrəmin şücaətinə heyran qaldılar. Ona afərin söylədilər.

Bəhrəm, Pərinaz və üç qardaş pəhlivan bir neçə gün qalaçada qaldılar.

Bir gün Pərinaz şahzadə Bəhrəmə dedi:

– Mən atamın yanına gedirəm.

Şahzadə Bəhrəm Pərinazın getmək istədiyini eşidib məlul oldu, aldı görək nə dedi:

Aldı Bəhrəm:

Məcnun kimi bu dağlarda,
Məni qoyub getmə gözəl.

Gül camalına aşiqəm,
Məni qoyub getmə gözəl.

Aldı Pərinaz:

Atam yanına gedirəm,
Oğlan, gəlib apar məni.
Səninlə peyman edirəm,
Oğlan, gəlib apar məni.

Aldı Bəhrəm:

Yad üstümə ayaq alar,
Müxənnət könlümü çalar.
Sənsiz günüm yaman olar,
Məni qoyub getmə gözəl.

Aldı Pərinaz:

Sevgi təzə, dostluq təzə,
Qismət olar dövran bizə.
İgid gərək dərdə dözə,
Oğlan, gəlib apar məni.

Aldı Bəhrəm:

Bəlkə bu dostluğu atdın,
Gedib Bəhrəmi unuttun,
Seyrəqibi aşna tutdun,
Məni qoyub getmə gözəl.

Aldı Pərinaz:

Oğlan, könlündə güman var,
Pərinaz kimi canan var.
Arada əhdi-peyman var,
Oğlan, gəlib apar məni.

Söz tamam oldu. Düşmənlərin ömrü tamam olsun. Pərinaz Şahzadə Bəhrəm ilə əhdi-peyman bağladı, halal-hümmət eylədi. Ayrıldı. Göyərçin donuna girdi. Uçub pərilər torpağına, atasının yanına getdi.

Pərinaz pərilər vilayətində Bəhrəmin yolunu gözləməkdə olsun. Bu tərəfdən Bəhrəm üç qardaş pəhləvan ilə devin qalaçasından qiymətdə ağır, çəkiddə yüngül şeylərdən götürüb atlandı, yol getməyə başladı. İki gün, iki gecə at sürdülər. Gəldilər bir oylağa yetişdilər. Atdan düşdülər, ov eylədilər, kabab çəkdilər. Bəhrəm üç qardaşla kabab yeyirdi ki, buraya bir oğlan gəldi. Şahzadə Bəhrəm o oğlanın kim olduğunu, burada nə etdiyini xəbər aldı.

Oğlan dedi:

– Mən ovçuyam. Buraya ova gəlmişəm. Şəhərdən çıxdım ki, ov eyləyim, gəlib burada sizi gördüm.

Bəhrəm şəhərdən gəlmiş oğlanı sınamaq üçün dedi:

– Sən söylədin ki, yaxşı ovçusan. Al bu yay, ox, get ov eylə gətir.

Oğlan yayı, oxu götürüb dağa çıxdı. Çox ox atdı. Ancaq ov vura bilmədi. Boş qayıtdı. Şahzadə Bəhrəm bildi ki, bunun əlindən iş gələn deyil. Bol-bol dili var. Şahzadə Bəhrəm özü dağa çıxdı, Ox atdı, bir neçə quş vurdu. Gətirdi, bişirdilər, yedilər. Sonra qalxıb atlandılar. Oradan yola düşdülər. O oğlan da şahzadə Bəhrəmlə gedirdi. Bir xeyli yol getdilər, gəlib bir çaya yetişdilər. Çayın qırağı çəmənlik idi. Atdan düşdülər ki, özləri dincəlsinlər, atları da otlasın. Birdən oğlan yerindən qalxıb dedi:

– Yol gəlib yorulmuşam. Gərək çayda çimim, yorğunluğum çıxsın.

Şahzadə Bəhrəm ha dedi ki, oğlan, su dərindi, batarsan, o eşitmədi. Paltarını soyundu, çayın qırağında qoydu. Özünü çaya atdı. Çay çox gur axırdı, oğlan əl-qol atdı. Bir yana çıxa bilmədi. Axırda çay onu batırıb öldürdü. Şahzadə Bəhrəm suda batmış oğlanın paltarını götürdü. Baxdı ki, cibində qızıl var. Üç qardaş pəhləvana dedi:

– Gərək axtarıb tapam, bu qızılı oğlanın öz adamlarına verəm. Bu mərdlikdən deyil ki, mən özgenin qızılına yiyələnəm.

Bəhrəm suda batmış oğlanın paltarını, qızılını götürdü. Üç qardaş pəhləvanla atlandılar. Oradan yola düşdülər. Onlar at sürüb az getdilər, çox getdilər, bir şəhərə çıxdılar. Bəhrəm soraqlaşdı. Suda batmış oğlanı o şəhərdə xəbər aldı.

Şəhərli bir nəfər dedi:

– Padşahın qızı bunun nişanlısıdır, Apar paltarını, qızılı ona ver.

Bəhrəm padşahın imarətinə gəldi. Padşah qızı üzündə rübənd qabağa çıxdı, Bəhrəm suda batmış oğlanın paltarını ona verib oğlanın suda necə

batıb öldüyünü ona söylədi. Padşah qızı Bəhrəmdən pulu, libası aldı. Geri qayıtmaq istəyəndə üzündən rübəndi açıldı, qızın üzü göründü. Şahzadə Bəhrəm qızın gül üzünə, ay camalına baxdı. Nə gördü? Bu qız şəkildə gördüyü qızlardan biridi. Aldı görək o qıza nə dedi qız ona nə cavab verdi?

Aldı Bəhrəm:

Göz gördü, könül alışdı,
Ay qız, gəl mənə, gəl mənə.
Çiyin yeddi hörük saçdı,
Ay qız, gəl mənə, gəl mənə.

Aldı qız:

Açıq qəlbli igid oğlan,
Gəlləm sənə, gəlləm sənə.
Yolundan olma, get oğlan,
Gəlləm sənə, gəlləm sənə.

Aldı Bəhrəm:

Gül yanağın xal içində,
Dodaqların bal içində.
Saxlaram al, şal içində,
Ay qız, gəl mənə, gəl mənə.

Aldı qız:

Üstümüzdə çərxi-fələk,
Başa nə gətirir görək.
Səni gördüm, coşdu ürək,
Gəlləm sənə, gəlləm sənə.

Aldı Bəhrəm:

Sənsən gözəllərin gözü,
Aşıqların şirin sözü.
SİNƏM ÜSTƏ BASMA KÖZÜ,
Ay qız, gəl mənə, gəl mənə.

Aldı qız:

Sənsən comərdlərin xası,
Əynində igid libası.
Ürək eşqin mübtəlası,
Gəlləm sənə, gəlləm sənə.

Aldı Bəhrəm:

Səni vəfalı bilmişəm,
Qəlbim pasını silmişəm,
Uzaq mahaldan gəlmişəm,
Ay qız, gəl mənə, gəl mənə.

Aldı qız:

Eşqə düşən çəkər cəfa,
Dərdə təbib verər şəfa.
Xoşa gəldin, gətdin səfa,
Gəlləm sənə, gəlləm sənə.

Aldı Bəhrəm:

Qəmli olan kimsə dinməz,
Məhəbbətin odu sönməz.
Bəhrəm ölər səndən dönməz,
Ay qız, gəl mənə, gəl mənə.

Aldı qız:

Sənubərəm, qaşım kaman,
Tayım olmaz huri-qılman.
Sözlərim doğrudu inan,
Gəlləm sənə, gəlləm sənə.

Söz tamam oldu. Bəhrəm Sənubəri sevdiyi kimi, Sənubər də Bəhrəmi sevmişdi. Bəhrəmin igidliyi, mərdliyi qızın xoşuna gəlmişdi.

Dedi:

– Ay oğlan, mən bu şəhərin padşahının qızı Sənubərəm. O suya düşüb ölən oğlan mənim nişanlım idi. Mənim ona meylim yox idi. Meylim olmaya-olmaya məni ona nişan taxmışdılar. Sən ki belə mərdlik eylədin, bu gündən mən səninem.

Bəhrəm dedi:

– Ay qız, mənim uzaq səfərim var, gedirəm. Ölməsəm, gələndə səni də apararam.

Şahzadə Bəhrəm Sənubərlə halallaşdı, üç qardaş pəhlivanla yollarına davam elədilər. Az getdilər, üz getdilər, dərə-təpə düz getdilər. Dərələrdən sel kimi, təpələrdən yel kimi keçdilər. At sürdülər. Gecəni gündüzə qatdılar. Xeyli yol getdilər. Ancaq yolları bir yana çıxmadı. Həyana getdiklərini bilmirdilər. Nə qədər at sürülərsə də, bir yana çata bilmədilər. Bir qədər də at sürdülər, qoyun otaran bir çobana rast gəldilər.

Şahzadə Bəhrəm aldı görək çobandan yolu necə soruşdu, çoban ona nə cavab verdi.

Aldı Bəhrəm:

Qoyunu otlaqda otlayan çoban,
Çoban, bir el, ucu nişan ver görək.
Dərədən, təpədən atlayan çoban,
Çoban, bir el, ucu nişan ver görək.

Aldı çoban:

Ay yanı yoldaşlı mərd igid oğlan,
Bizim el gözəldi, Bəndər elidi.
Namərd kəsi tutsun dərd, igid oğlan,
Bizim el gözəldi, Bəndər elidi.

Aldı Bəhrəm:

Buraxıb gəlmişəm güllü bağları,
At sürüb aşmışam uca dağları.
Sinəmin alışıb yanan çağları,
Çoban, bir el, ucu nişan ver görək.

Aldı çoban:

Nədəndi ki, uca dağlar aşmısan?
Gözlərə qalanıb yanıb bişmişən?
Nə səbəbdən sən çöllərə düşmüşən?
Bizim el gözəldi, Bəndər elidi.

Aldı Bəhrəm:

Aşıb gəldim mən də qürbət ellərə,
Adım düşər ağızlara, dillərə.
Yeddi qızdı məni salan çöllərə,
Çoban, bir el, ucu nişan ver görək.

Aldı çoban:

Bizim qızlar qamətlidi, boyludu,
Dindirsen qan eylər, dava-dovludu.
Sən sevən gözəllər hansı soyludu?
Bizim el gözəldi, Bəndər elidi.

Aldı Bəhrəm:

Sevdiyim qızlarda kəmər beldəndi,
Yanaqları lələdəndi, güldəndi.
Hər birisi bir obadan, eldəndi,
Çoban, bir el, ucu nişan ver görək.

Aldı çoban:

Xeyir gəlməz gənc, savaştan, davadan,
Görüm ki, uzaq ol səni qadadan.
İgid, gəl əl götür belə sevdadan,
Bizim el gözəldi, Bəndər elidi.

Aldı Bəhrəm:

İgid olan bekar yerə ox atmaz,
Nahaqdan qan edib günaha batmaz.

Ölər Bəhrəm, bu sevdadan qayıtmaz,
Çoban, bir el, ucu nişan ver görək.

Aldı çoban:

Behbud çoban deyər ucalsın adın,
Olsun keyf damağın, ləzzətin dadın,
Get oğlan, get, hasil olsun muradın,
Bizim el gözəldi, Bəndər elidi.

Behbud çoban söz ilə dediyi kimi, dil ilə də dedi:

– Ay oğlan, bu gədikdən aşanda Bəndərqala şəhəridi. Şenlik abadanlıqdı. Gedin, düşün, dincəlin.

Şahzadə Bəhrəm Behbud çobandan ayrıldı üç qardaş pəhləvan ilə atını sürdü, gədikdən aşdı. Bəndərqala şəhərinə yetişdi. Onlar gecə bir qarının evində qonaq qaldılar. Yatdılar, dinclərini aldılar. Sabah açıldı. Qalxıb Bəndərqala şəhərinə çıxdılar. Gördülər şəhərin bir tərəfində bir qaya var. Bir çox pəhləvan o qayanın yanına yığışıbdı. Bəhrəm də üç qardaş pəhləvan ilə oraya gəldi. Gördü qayanın başında bir gözəl kəklik var. Buraya yığışan pəhləvanlar nə qədər ox atırlarsa da, heç biri kəkliyi vura bilmir. Kəklik oxlardan nə qırpır, nə yerindən tərpənir, nə də uçar.

Şahzadə Bəhrəm irəli yeridi. Oxunu çilləyə qoydu. Kəkliyə bir ox atdı. Bəhrəmin oxu da kəkliyə dəymədi. Bəhrəmin yanındakı ox atan ortancıl qardaş dedi:

– Şahzadə sağ olsun, dayan, mən kəkliyi vurum. Bəhrəm razı olmadı. Özü kəkliyə bir ox da atdı. Bu ox da dəymədi. Kəklik yerindən belə tərpənib uçmadı. Bu Bəhrəmə hamısından ağır gəldi. Acıqlı-acıqlı üçüncü oxunu çilləyə mindirib atdı. Bu ox da dəymədi. Ancaq kəklik qayadan uçdu. Bu vaxt Bəhrəm yoldaşlarına dedi:

– Siz burada dayanın, mən bu kəkliyin dalınca gedəcəyəm. Kəkliyin bu qədər atılan oxlardan uçmamasında bir sirr var.

Şahzadə Bəhrəm atını mindi, kəkliyin dalınca çapdı. Quş göy ilə, Bəhrəm yer ilə getdi. Kəklik uçub bir mağaraya girdi. Bəhrəm də onun dalınca mağaranın qapısına yetişdi. Atdan düşüb istədi içəri girsin, birdən bir gül camallı, bənövşə əndamlı qız, yanında da bir qarabaş mağaradan on dörd gecəlik ay kimi onun qabağına çıxdı. Şahzadə Bəhrəm

tamaşa eyləyəndə nə gördü? Bu qız şəkildəki qızlardan biridi. Aldı gö-
rək nə dedi:

Bəzənib qarşıma çıxdın biqafil,
Sevdi dəli könül səni, ay kəklik!
Az qaldı ağlımı alasan başdan,
Sevdi dəli könül səni, ay kəklik!

Bilirəm elini, hansı ellisən,
Bağçası reyhanlı, qızılgüllüsən,
Şirin ləhcəlisən, şirin dillisən,
Sevdi dəli könül səni, ay kəklik!

Çəkmişəm yolunda mən cövri-cəfa,
Nə ola gələsən sən bir insafa.
Dünyada ömr edək biz sürək səfa,
Sevdi dəli könül səni, ay kəklik!

Dolannam çölləri sevda var başda,
Yanır dərddli sinəm eşqi atəşdə.
Mən tək nə gəzirsən sən dağda, daşda?
Sevdi dəli könül səni, ay kəklik!

Artıb dərddi-qəmim heç gəlməz sana,
Üz tutub yanına gəldim dərmana.
Bəhram qurban olsun sən kimi cana,
Sevdi dəli könül səni, ay kəklik!

Söz tamam oldu. Qız şahzadə Bəhrəmin ona aşiq olduğunu bildi.
Qız da oğlanı bəyəndi. Dedi:

– Ay oğlan, sözünü qəbul eyləyirəm. Mən Bəsrə padşahının qızı
Mahmünənvərəm. Atam məni vəzirin oğluna vermək istəyir. Mən ona
getmirəm. Möhlət alıb qarabaşım ilə gəzməyə çıxmışam. Kəklik cildinə
girib qayadan şəhərə tamaşa eyləyirdim ki, o pəhlivanlar gəlib mənə ox
atdılar. Sonra da sən gəlib çıxdın. Səni bəyəndim. İndi gedirəm, yolunu
gözləyəcəyəm, gəl məni apar!

Mahmünənvər Bəhrəmdən ayrılıb kəklik cildinə düşdü. Qarabaşı
ilə uçub getdi. Bəsrədə atasının evinə yetişdi. Bu tərəfdən də şahzadə

Bəhrəm məlul, müşkül üç qardaşın yanına qayıtdı. Üç qardaş pəhləvan Bəhrəmi məlul görüb ondan səbəbini xəbər aldılar. Götürdü Bəhrəm görək üç qardaş pəhləvanın cavabında nə dedi:

Qulaq asın mərd igidlər,
Bir qız sövdasına düşdüm.
Könül ki, almaz öyütlər,
Bir qız sevdasına düşdüm.

Müjgamı ox, qaş qara,
Ürəyimə vurdu yara.
Bu dərdimə olmaz çara,
Bir qız sövdasına düşdüm.

Can almaqdı onun qəsdı,
Səbr qərarımı kəsdi.
Yanında vardı qız dostu,
Bir qız sevdasına düşdüm.

Vardı əcəb işvə, nazı,
Göllərində ördək, qazı.
Bəsrə padşahının qızı,
Bir qız sevdasına düşdüm.

Dərd gələr Bəhrəmi tapar,
Getsə qiyamətmi qopar.
Dedi gəlib məni apar,
Bir qız sevdasına düşdüm.

Söz tamam oldu. Üç qardaş pəhləvan Bəhrəmə ürək-dirək verdilər. Bəhrəm üç qardaş pəhləvanla atlanıb yola düşdü, at sürdülər. Gəldilər bir padşahın torpağına çatdılar. Şahzadə Bəhrəm üç qardaş pəhləvan da yanında padşahın imarətinin yanından keçirdi. Eyvanda gözü bir qıza sataşdı. Baxdı bu qız şəkildə gördüyü qızların dördüncüsüdür. Eşqi cuşa gəldi, aldı görək nə dedi:

Eyvanından baxan gözəl,
Sən mənim butamsan, butam.
Məni oda yaxan gözəl,
Sən mənim butamsan, butam.

Aldı qız:

At üstündə duran oğlan,
Düş burada qonaq əylən.
Yay-oxunu quran oğlan.
Düş burada qonaq əylən.

Aldı Bəhrəm:

Əynində var yaşıl alın,
Çəkilibdi xətti-xalın.
Nə gözəldi gül camalın,
Sən mənim butamsan, butam.

Aldı qız:

Oğlan, bülbülmü, gülmüsən?
Dərmansız dərdim bilmisən.
Uzaq yollardan gəlmisən,
Düş burada qonaq əylən.

Aldı Bəhrəm:

Şirin dilli gözəl canan,
Bəhrəm olsun sənə qurban.
Saxlasan, olaram mehman,
Sən mənim butamsan, butam.

Aldı qız:

Tərən sözün deməz xəlvət,
Eşqindən yandım bimürvət.
Axır ollam sənə qismət,
Düş burada qonaq əylən.

Söz tamam oldu. Bəhrəm üç qardaş pəhləvan ilə bərabər atdan düşdülər. Tərlana qonaq getdilər. Tərlanın başında qırx qız əyləşmişdi.

Şahzadə Bəhrəm söz ilə dediyi kimi, dil ilə də Tərlana aşiq olduğunu söylədi. Padşah qızı Tərlan dedi:

– Oğlan, dediklərinə mən razıyam. Ancaq gərək atam da razı olsun. Gecə orada qaldılar, sabahı Bəhrəm padşahın yanına getdi.

Padşah yer göstərdi. Bəhrəm əyləşdi. Söhbətə başladılar. Şahzadə Bəhrəm Tərlana aşiq olduğunu padşaha dedi. Padşah Bəhrəmi kamallı oğlan gördü. Onun kamalını sınamaq üçün dedi:

– Oğlan, bir kişi ilə bir arvad var. O ər-arvadın hər il bir əli şil, ayağı topal övladı olur, sonra ölür. Get onların sirtini öyrən, mənə gətir, sonra qızımı sənə verim.

Bəhrəm baş endirib çıxdı. Üç qardaş pəhləvanın yanına gəldi. Əhvalatı onlara nağıl əylədi.

Üç qardaş dedi:

– Şahzadə, biz də səninlə gedək.

Şahzadə Bəhrəm razı olmadı. Atlandı, özü tək yola düşdü. Bəhrəm yolda bir kor qocaya rast gəldi. Kor qoca ondan haraya getdiyini xəbər aldı. Bəhrəm kişi ilə arvadın sirtini öyrənməyə getdiyini söylədi.

Kor qoca dedi:

– Gedərsən, üç yol ayrıcında bir ev var. İçəri girərsən. Bir kişi ilə bir arvad görəcəksən. Onlardan sirlərini soruşarsan. Onlar səndən əlac istəyəcəklər. Onda sən deyərsən ki, əgər onlar ürəklərinin sirlərini bir-birlərinə açarlarsa, onda onların hər il bir əli şil, ayağı topal övladları ölməz, salamat qalar.

Şahzadə Bəhrəm razılıq ələyib kor qocadan ayrıldı. Atını sürdü. Gəldi üç yol ayrıcında bir evə çatdı. Atdan düşdü, içəri girdi. Gördü bir kişi ilə bir arvad oturub. İçəri girdi. Salam verdi. Salamını aldılar.

Kişi dedi:

– Oğlan, buraya nəyə gəlmişən?

Şahzadə Bəhrəm dedi:

– Sizin sirtinizi öyrənməyə gəlmişəm.

Kişi dedi:

– Biz sirtimizi o adama açarıq ki, bizim dərdimizə əlac əyləsin.

Bəhrəm dedi:

– Siz sirtinizi açın, mən əlac əyləyəyəm.

Kişi dedi:

– Ey oğlan, eşit və inan, bizim hər il bir şil, topal oğlumuz olur, ölür. Bilmirik bunun əlacı nədi.

Şahzadə Bəhrəm kor qocanın öyrətdiyi kimi dedi:

– Siz ürəyinizdəki sirri bir-birinizə açın, onda oğlunuz ölməz.

Kişi dedi:

– Mənim bu qədər varım, dövlətim var. Yenə birinin əlində pul, mal görəndə istəyirəm o da mənim olsun, çox tamahkaram.

Kişinin cavabında arvad dedi:

– Ay kişi, mən bir cavan oğlan görəndə həmişə ona meylim qonur, nəfsim keçir.

Bəhrəm dedi:

– Bundan sonra sizin oğlunuz ölməz.

Şahzadə Bəhrəm ər ilə arvadın fikrini öyrənib atını mindi, sürdü gəldi sirri padşaha söylədi. Padşah Bəhrəmi kamallı görüb qızı Tərhanı ona verdi. Bəhrəm bir neçə gün orada qaldı. Bir gün üç qardaş pəhləvanla atlandı, yola düşdü. Onlar az getdilər, çox getdilər, gedib bir şəhərə çatdılar. Yorulmuşdular. Yorğunluqlarını almaq üçün bir müddət orada qalası oldular. Bir karvansaraya gedib atlarına töylə, özlərinə mənzil tutdular.

Bir gün şahzadə Bəhrəm yoldaşları ilə şəhərə çıxmışdı. Bir yerə yetişdi. Gördü bir tacir üzü rübəndli bir qız satır. Şahzadə Bəhrəmin o qıza yazığı gəldi. Qızıl verib qızı tacirdən satın aldı. Yoldaşlarına dedi:

– Yazıqdı, aparrıq, qarabaş olar.

Qızı götürüb mənzilə gətirdilər. Qız yaxşı qulluq edirdi. Bir gün səhər ertə şahzadə Bəhrəm yuxudan tez durmuşdu. Qız hələ oyanmamışdı. Bəhrəm oraya gəldi. Qızın üzündən rübəndi düşmüşdü. Bəhrəm nə gördü? Bu bir gözəldi ki, dünyada tayı, bərabəri yoxdu. Günə deyir sən çıxma, mən çıxacağam, aya deyir sən doğma, mən doğacağam.

Şahzadə Bəhrəm qıza diqqətlə tamaşa eyləyəndə baxdı ki, bu qız şəkildəki qızlardan biridi. Sevindi, könlü coşdu, qəlbi havalandı, götürdü görək nə dedi:

Aldı Bəhrəm:

Şirin yuxu yatan ay qız!

Oyan ay qız, sən mənimsən.

Rübəndini atan ay qız!

Oyan ay qız, sən mənimsən.

Şahzadə Bəhrəmin səsinə qız diksinib yuxudan ayıldı. Yasəmən zülflərindən üç tel ayırıb nar məmələrinin arasına basdı, görək nə dedi:

Aldı qız:

Xətti-xalı bənövşəsən,
Cavan, söylə mətləbin nə?
Salma məni təşvişə sən,
Cavan, söylə mətləbin nə?

Aldı Bəhrəm:

De bir insansan, pərisən?
Dilimin bir əzbərisən?
Gözəllərin ölkərisən,
Oyan ay qız, sən mənimsən.

Aldı qız:

Sinəmi yandırır fəraq,
Yox elimdən verən soraq.
Atamdan, anamdan iraq,
Cavan, söylə mətləbin nə?

Aldı Bəhrəm:

Əlif qəddim beydi, mimdi,
Sinəmə yerişən simdi,
Haralısan, atan kimdi?
Oyan ay qız, sən mənimsən.

Aldı qız:

Dilləri xoş avazıyam.
Ərşin zöhrə yulduzuyam.
Gülşah padşahın qızıyam,
Cavan, söylə mətləbin nə?

Aldı Bəhrəm:

Gözəl olmaz bu mürvətdə,
Ciyərim yanır firqətdə.
Nə gəzirsən sən qürbətdə?
Oyan ay qız, sən mənimsən.

Aldı qız:

Haramılar buyurdular,
Qəm hicranla doyurdular.
Vətənimdən ayırdılar,
Cavan, söylə mətləbin nə?

Aldı Bəhrəm:

Bəhrəm deyər, eşqə dolmaq,
Dərin dəryalara dalmaq.
Mətləbimdi səni almaq,
Oyan ay qız, sən mənimsən.

Aldı qız:

Firəngizəm, deməm yalan,
Könlüm oldu tamam talan.
Mən olum boyuna heyran,
Cavan, söylə mətləbin nə?

Söz tamam oldu. Qız söz ilə dediyi kimi, dil ilə də dedi:

– Ay cavan, eşit və inan. Mən Gülşah padşahın qızı Firəngizəm. Atama qırx haramı yağdı çıxmışdı. Bir gecə haramılar gəlib atamı öldürdülər. Məni götürüb bu şəhərə gətirdilər. Tacirə satdılar. Tacirdən də siz aldınız.

Bəhrəm üç qardaş pəhləvanla məsləhətləşdi.

Üç qardaş pəhləvan dedi:

– Şahzadə, bizim məsləhətimiz belədir ki, qızı bu şəhərdə qoy, gəldək. Qayıdanda özün ilə apararsan.

Bəhrəm üç qardaşın məsləhətinə razı oldu. Firəngizi bir imanlı qarının evində qoydu. Ona yaxşı xərclik verdi. Halallaşdı üç qardaş da yanında yola düşdü. Onlar beş gün, beş gecə at sürdülər, gedib bir şəhərə yetişdilər. Şahzadə Bəhrəm yoldaşları ilə şəhərin içərisindən keçirdi. Bir də nə gördü? Qırx incə qız bir gözəli üzük qaş kimi ortaya alıb başına pərvanə kimi dolana-dolana aparır. Qızlar hamamdan gəlib evlərinə gedirdilər. Şahzadə Bəhrəm tamaşa eyləyəndə nə gördü? Qırx

incə qızın ortasındakı ay kimi şəfəq salan, gün kimi yanan qız şəkildə gördüyü qızların biridi. Könlü havalandı, ürəyi coşdu, aldı görək nə dedi:

Aldı Bəhrəm:

Hamamdan qayıdan nazlı soltanım,
Söylə qız, güzərin hayana belə?
Nə zamandı firqətindən yanırım,
Od salıbsan sən bu canıma belə.

Aldı qız:

Kəhər at üstündə duran qoç iyid.
Yoxsa ki, giribsən qəsdə bu eldə?
Yol azıbsan axtar tap sən yolunu,
Dost əyri baxarmı dostu bu eldə?

Aldı Bəhrəm:

Mən bilmədim gözəl, sənin halını,
Gəl göc dolandırma sən xəyalını.
Sevmişəm ağ üzde qara xalını,
Eyləyibsən məni divanə belə.

Aldı qız:

Bizim eldə qərib xoş mehman olar,
Canana sadağa şirin can olar.
Şah atam eşidər, yəqin qan olar,
Danış sözlərini asta bu eldə.

Aldı Bəhrəm:

Dağ başında titrəmişəm, əsmişəm,
Müxənnəti bir zərbəylə əzmişəm.
Bəhrəməm, at sürüb yollar keçmişəm,
Gəlmişəm mən sənə qurban belə.

Aldı qız:

Gözəl ilə şirin söhbət qatarsan,
Sən tər lansan, yaşıl başı tutarsan.
Qismət olsa, muradına çatarsan,
Qalmaz igid könlü yasda bu eldə.

Şahzadə Bəhrəm söz ilə dediyi kimi, dil ilə də dedi:

– Ay qız, mən sənə aşiqəm. Uzaq ellərdən sənin sorağına gəlmişəm.
Gözəl dedi:

– Mən razıyam, ancaq ixtiyarım öz əlimdə deyil. Bura Çin elidi.
Mən də Çin padşahının qızıyam. İstə, atamdan məni al!

Gözəl bu sözü deyib Bəhrəmdən ayrıldı, qırx incə qız ilə evlərinə
getdi. Şahzadə Bəhrəm bundan xeyli məlul oldu. Üç qardaş pəhləvanı
orada qoyub, özü Çin padşahının yanına getdi. Çin padşahı yer göstərdi.
Şahzadə Bəhrəm əyləşdi. Bir çox söhbətdən sonra şahzadə Bəhrəm Çin
padşahının qızından söhbət açdı. Gözələ aşiq olduğunu söylədi. Çin pad-
şahı Bəhrəmin hünərini bilmək istədi. Çin padşahının qırx pəhləvanı
var idi. Padşah Bəhrəmə dedi:

– Mənim pəhləvanlarımla güləşib onları yıxa bilsən, qızımı sənə
verərəm. Yıxa bilməzsən, boynunu vurdurram.

Şahzadə Bəhrəm Çin padşahının bu sözüne razı oldu. Padşah hökm
eylədi, qırx pəhləvan meydana gəldi. Pəhləvanlar bir-bir şahzadə
Bəhrəmin meydanına çıxdı. Bunu görüb üç qardaş pəhləvan Bəhrəmin
köməyinə gəldi.

– Bəhrəm dedi:

– Siz çəkilin, bir yanda durun. Mərd igid yoldaşını qabağa verməz,
özü irəli çıxar. Bir də ki güləş meydanıdır. Bir-bir güləşəcəyik. Görək
kimin baxtı güləcək, kim qalib gələcək.

Şahzadə Bəhrəm qırx pəhləvan ilə güləşməyə başladı. Qırx pəh-
ləvan bir-bir Bəhrəmin meydanına çıxdı. Şahzadə Bəhrəm onların qır-
xını da yıxdı. Çin padşahı şahzadə Bəhrəmin hünərli bir igid olduğunu
gördü. Ondən xoşu gəldi. Qızı Gözəli şahzadə Bəhrəmə verdi. Şahzadə
Bəhrəm bir müddət burada qaldı. Bir gün Çin padşahının qızı ilə halal-
hümmət eyləyib atlandı, yoldaşları ilə yola çıxdı. Onlar neçə gün neçə
gecə yol getdilər. Gəlib yol kənarında bir qocaya rast gəldilər. Şahzadə
Bəhrəm qocadan hal-əhval bilmək, yol xəbər almaq üçün götürdü görək
nə dedi, qoca ona nə cavab verdi, biz deyək, eşidənlər şad olsunlar:

Aldı Bəhrəm:

Başına döndüyüm ay qoca baba,
Baba, söylə bu yol hayana gedir?
Coşdu dəli könlüm sevdaya düşdüm,
Baba, söylə bu yol hayana gedir?

Aldı qoca:

Başına döndüyüm gül üzlü oğul,
Oğul, sən deyən yol Yəmən yoludu.
Nə olubdu sən sevdaya düşübsən?
Oğul, sən deyən yol Yəmən yoludu.

Aldı Bəhrəm:

Qızılgülü dəstə tutub dərmişəm,
Dərib-dərib yaylıq üstə sərmişəm.
Canım alan yeddi camal görmüşəm,
Baba, söylə bu yol hayana gedir?

Aldı qoca:

Onlar necə camal, necə canandı?
Babanın bu canı sənə qurbandı.
Əl götür sevdadan, sevda yamandı,
Oğul, sən deyən yol Yəmən yoludu.

Aldı Bəhrəm:

Bir nə ola müşkül işim düzələ,
Bağlarımız bürünməyə xəzələ.
Bəhrəməm, yetişəm yeddi gözələ,
Baba, söylə bu yol hayana gedir?

Qoca söz ilə dediyi kimi, dil ilə də dedi:

– Oğul, bu yol Yəmən şəhərinə gedir. Az qalıb, atlarımızı sürün çatarsınız. Şahzadə Bəhrəm yoldaşları ilə atlarını sürdü. Gəldi Yəmən şəhərinə yetişdi. Şahzadə Bəhrəm üç qardaş pəhləvanla gördülər şəhərdə,

meydanın dörd tərəfində çadırlar qurulubdu. Bəhrəm bir yəmənliyə baxdı, çadırların burada nə üçün qurulduğunu xəbər aldı.

Yəmənli kişi dedi:

– Ey oğlan, Yəmən padşahının Mələkmənzər adlı günə göz qırpan, aya lağ eləyən, dünyada tayı-bərabəri tapılmayan bir gözəl qızı var. Çadırlar doqquz padşah oğlanlarının çadırlarıdır. Onların hər biri bir torpaqdan qoşun çəkib gəlirdi ki, Mələkmənzəri alsın.

Yəmənliyə bu sözü eşidən şahzadə Bəhrəm mətləbi anladı. O da yoldaşları ilə doqquz padşah oğlanları ilə yanaşı, meydanın bir tərəfində çadır qurdu, üç qardaş pəhləvanı orada qoydu. Birdən güzarı Yəmən padşahının imarətinin yanından düşdü. Şahzadə Bəhrəm nə gördü, külafirəngidə bir qız durub baxır. Camalından ay-gün işıq alır, gözəllikdə tayı tapılmaz. Tanrının xoşu gələndə bu gözəli yaradıb. Gözəllik paylayanda birinci payı ona verib. Qələmini ilk dəfə onun qaşlarına çəkib. Şahzadə Bəhrəm qıza baxdı, gördü ki, şəkildəki qızdı. Az qaldı ağı başından çıx-sın, aldı görək nə dedi:

Külafirəngidə əyləşən gözəl,
Apardı aqlımı qara qaşların.
Gözlərin cəllad tək girirdi qəsdə,
Eyləməz dərdimə çara qaşların.

Heyranam səndəki hüsnü camala,
Ağla, fərasətə, loğman kamala.
Tənə qılar ərş üzündə hilala,
Vurubdu sinəmə yara qaşların.

Bəhrəm deyər əhd-peymanə gəlmişəm,
Sən gözələ mən qurbana gəlmişəm.
Həsretin çəkməkdən cana gəlmişəm,
Rəhm eyləmir cəfakara qaşların.

Şahzadə Bəhrəm baxdı ki, qız onun sözüünə cavab verməyir. Aldı dübarə görək nə dedi:

Aldı Bəhrəm:

Qadasın aldığı pəri,
Şirin-şirin danış indi.
Adındı dilim əzbəri,
Eşq oduna alış indi.

Aldı Mələkmənzər cavabında:

Məlul baxıb duran oğlan,
Oğlan, söylə nə danışım?
Boyuncuğun buran oğlan,
Oğlan, belə nə danışım?

Aldı Bəhrəm:

Əyləşibsən taxt üstündə,
Sənəm qalıb dağ, düyündə.
Yaranıbsan nə xoş gündə,
Şirin-şirin gülüş indi.

Aldı Mələkmənzər:

Eşqin peymanası dolub,
Sonalar göllərə dolub.
Baxça içrə həsrət qalıb,
Bülbül gülə, nə danışım?

Aldı Bəhrəm:

Qumru ötür, gəlir səsi,
Sən yer üzünün pərisi.
Yeddi gözəlin birisi,
Həsrət dosta, sarış indi.

Aldı Mələkmənzər:

Asta söylə sözün aman,
Şah eşidər, verər fərman.
Uzaq eldən qərib oğlan,
Qonaq gələ, nə danışım?

Aldı Bəhrəm:

Gözəl, sözü vurma üzə,
Sənəmi yandırma közə.
Biçdir, geyin təzə-təzə,
Köynəyini narış indi.

Aldı Mələkmənzər:

Mərd igidsən, göstər hünər,
Gözüm göyçək, qaşım qəmər.
Yaraşır gümüşdən kəmər,
İncə belə, nə danışım?

Aldı Bəhrəm:

Bəhrəməm, gırrəm meydana,
Bac verməm yaği düşmana.
Küsüllüyü at bir yana,
Gəl mənimlə barış indi.

Aldı Mələkmənzər:

Mələkmənzər deyib gülsə,
Dost dostunun qədrin bilsə.
Sevdiyim mərd igid gəlsə,
Bizim elə, nə danışım?

Söz tamam oldu. Mələkmənzər dedi:

– Ey oğlan, mənim meylim səndədi. Get atamdan istə, al.

Şahzadə Bəhrəm Yəmən padşahının yanına gəldi. Yəmən padşahı şahzadə Bəhrəmi xoşsifət oğlan görüb yanında əyləşdirdi. Nəyə gəldiyini xəbər aldı. Şahzadə Bəhrəm Mələkmənzərə aşiq olduğunu söylədi. Yəmən padşahı qızının şahzadə Bəhrəmə meyli olduğunu biləndən sonra dedi:

– Oğlan, qızımı sənə verərəm. Ancaq doqquz padşah oğlanlarının şərini mənim başımdan rədd eylə.

Yəmən padşahının cavabında şahzadə Bəhrəm dedi:

– Bu namərdlik olar. Mən qızı belə ala bilmərəm. Gedərəm, iki şir tutub gətirərəm. Qızın Mələkmənzəri o iki şirin arasında qoyaram. Hər kim cürət eyləyib, hünər göstərüb şirlərin arasından qızı götürə bilsə, Mələkmənzər onun olsun.

Yəmən padşahı Bəhrəmin tədbirinə razı oldu. Şahzadə Bəhrəm getdi iki şir gətirdi. Mələkmənzəri polad qəfəs içində şirlərin arasında qoydular. Doqquz şahzadələrə xəbər verdilər ki, hər kim gedib şirlərin arasından qızı götürə bilsə, qız onundu.

Şahzadələrin hər biri Mələkmənzəri almaq həvəsinə düşdü. Bir-bir meydana gəldilər. Şirlərin arasından Mələkmənzəri götürmək istədilər. Götürə bilmədilər. Şirlər padşah oğlanlarının doqquzunu da parçalayıb öldürdü. Şahzadələri ölmüş görüb onların başında gəlmiş qoşunlar dağıldılar, çıxıb yerlərinə getdilər. Axırda şahzadə Bəhrəm qılınc çəkib şirlərə hücum etdi. Şirlər istədilər ki, Bəhrəmə yönəlsinlər. Bəhrəm aman vermədi. Şirlərin ikisini də qılınc ilə vurub öldürdü. Qızı götürdü. Yəmən padşahının başının adamları ilə üç qardaş pəhləvan şahzadə Bəhrəmin hünərinə, igidliyinə afərin söylədilər. Bundan sonra Yəmən padşahı qızını Bəhrəmə verdi. Bəhrəm bir müddət burada qaldı. Sonra o, Mələkmənzəri götürüb gedəsi oldu. Bu vaxt Yəmən padşahı qoşun hazırlatdı. Qoşun böyüklərinə tapşırırdı ki, ixtiyarınız şahzadə Bəhrəmdədi. Şahzadə Bəhrəmi nişanlısı ilə aparıb öz yerlərinə qoyub qayıdarsınız. Şahzadə Bəhrəm Mələkmənzərlə, üç qardaş pəhləvanla, qoşun əhli ilə atlanıb yola düşdü. Gəldi Çinə yetişdi. Bir neçə gün orada qonaq qaldı. Çin padşahının qızı Gözəli götürdü. Gəldi Gülşah padşahının qızı Firəngizə yetişdi. Onu da götürdü, yol başladı. Getdi Tərhan olan yerə çatdı. Tərhanı da götürdü, getdi Bəsrəyə yetişdi. Gördü Bəsrədə Mahmünəvvərin toyudu. Qız vəzirin oğluna verilib, toy olur, köçəkəçdü. Şahzadə Bəhrəm Bəsrə padşahından Mahmünəvvəri istədi. Bəsrə padşahı qızını xoşluqla Bəhrəmə vermədi. Dava başlandı. Şahzadə Bəhrəm başındakı qoşunla Bəsrə padşahının qoşununu qırıb dağıtdı. Davada vəzirin oğlunu da öldürdülər.

Şahzadə Bəhrəm Mahmünəvvəri qılınc gücünə aldı. Getdi Sənubəyə yetişdi. Sənubəri götürdü, pərilər padşahının torpağına getdi. Bir müddət pərilər padşahının vilayətində qaldı. Pərilər padşahının qızı Pərinazı da götürdü, yola düşdü.

Şahzadə Bəhrəm yanında yeddi gözəl qız, başında çoxlu qoşun gəldi atasının torpağına çatdı. Şahzadə Bəhrəm gedəndən bəri neçə illər keçmişdi. Bəhrəmin anası oğlunun ayrılığına dözə bilməyib ölmüşdü. Atası isə fəqir-füqərəyə göz verib, işiq verməyən zülmkar bir padşah olduğundan camaat onu taxtdan salıb öldürmüşdü. Şahzadə Bəhrəm gəldi, gördü atasının yerində vəzir padşah olubdu. Vəzir də insafsız, ədalətsiz bir adam idi. Şahzadə Bəhrəm qılınc çəkdi, vəziri və onu istəyənləri öldürdü. Özü taxta çıxdı. Ona dost, mehriban olan böyük qardaşı özünə vəzir, ortancıl qardaşı vəkil, kiçik qardaşı isə qoşun böyüyü etdi. Üç qardaş pəhləvana eldə qız seçib aldı. Bəhrəm onların da toyunu özü ilə bərabər etdi. Şahzadə Bəhrəm qırx gün, qırx gecə toy etdi. Yeddi qızı

aldı. Yəmən qoşunu şahzadədən izin istədi. Çıxdı öz yerlərinə getdi. Şahzadə Bəhrəm camaatla ədalətlə rəftar edib, gətirdiyi gözəllərlə ömür sürməyə, gün keçirməyə başladı.

Deyirlər, şahzadə Bəhrəmin toyuna bir neçə aşiq gəldi, gözəllərin duvaqqapmalarını belə eylədi:

Aşığın qurban olsun,
Sənin kimi yara gözəl.
Gözlərin canlar alır,
Qaşlarındır qara gözəl.
Heyranam mən əzəldən,
O zülfü şahmara gözəl.
Ömür eylə, qismət olma,
Qonça gülsən, xara gözəl.

Sənsən qonça gül,
Saçların sünbül,
Aşığın bülbül.
Şöqə salırsan,
Eşqə dalırsan,
Canım alırsan.

Olmaz belə naz,
Şirin xoş avaz,
Öldürmə məni,
Ay şahinşahbaz.
Firqətini çəkməkdən,
Sinəm para-para gözəl.

Gözəllərdə qaydadı,
Sallanar, yüz nazla gəzər.
Çalxanar sona kimi,
Ördək ilə qazla gəzər.

Gül reyhanlı bağlarda,
Bölük-bölük qızla gəzər.
Deyər, gülər danışar,
Şirin söhbət, sazla gəzər.

Şirindi dilin,
İncədir belin,
Qaradı telin.
Telə bənd ürək,
Ay gözəl mələk,
Üzünü görək,
Əcəb göyçəksən,
Gözəl çiçəksən,
Tayın tapılmaz,
Halqa birçəksən.

Rəhm eylə, çəkmə məni
Züflərindən dara gözəl.

Geyibsən əndamına,
İpək üstədən şal, ay dilbər.
Görəni valeh eylər,
Ağ üzündə xal, ay dilbər!
Necə gözəl yaraşır,
Qamətinə al, ay dilbər!
Çəkir sənin həsrətini,
El, oba, mahal, ay dilbər!

Eldə bir dənə,
Mərca, dürdənə,
Mayılam sənə,
Qadanı alım,
Canıma salım,
Eşqinə dalım.
Sən tək can olmaz.
Nə qılman olmaz,
Nə huri-mələk,
Kim qurban olmaz,
Özü xoş, sözü şirin,
Belə işvəkara gözəl.
Gözəllər gözəlisən,
Meylim qonub ay qız sənə.
Amandı ağrın alım,
Bircə gəl rəhm eylə mənə.

Müjganların oxlayıb,
Bağrım başın dönə-dönə.
Bilmirəm şirin dostdan,
Nədən inciyibsən yenə?

İncimə məndən,
Ay nazik bədən.
Dönmərəm səndən,
Gül üzlü canan.
Əlindən aman,
Halımdı yaman.
Ay nazlı dilbər!
Qaşları qəmər,
Adın olubdu,
Dilimdə əzbər.

Tərifin, şan-şöhrətin.
Düşüb hər diyara gözəl.

Aşıq Əli heyran sənə,
Kənar gözmə, qadan alım.
Gahdan bir qaşın çatıb,
Bağrım əzmə, qadan alım.
Yaşılbaş sona kimi,
Yana süzmə, qadan alım.
Amandı ətəyindən,
Əlim üzümə, qadan alım.

Ağzımdı acı,
Dərdim əlacı,
Baxma qıyğacı,
Əziz canansan,
Təbib loğmansan.
Mətləb qanansan,
Xubların başı,
Könül sirdaşı,
Oynadıb çatma,
O qaytan qaşı,
Aşıqəm mən əzəldən,
Gözləri xumara gözəl.